

Tampereen hiippakunta
2022

Kirkon henkinen huolto

Kirkon henkinen huolto toimii viranomaisten apuna osana suomalaisen yhteiskunnan psykososiaalisen tuen järjestelyjä.



Kuva: Aarne Ormio. Kirkon kuvapankki

Sisällysluettelo

[1. Kokonaisturvallisuuden toimintamalli](#)

[2. Kirkko mukana](#)

[3. Kirkon henkinen huolto](#)

[4. Henkisen huollon organisointi](#)

[5. Roolit ja tehtävät](#)

[5.1 Seurakunnat varautuvat](#)

[5.2 Hehu-ryhmät ovat osa yhteistyöverkosta](#)

[5.3 Hiippakunta koordinoi ja kouluttaa](#)

[5.4 Henkisen huollon johtaja ja kenttäjohtaja johtavat toimintaa](#)

[5.5 HeHu-ryhmän jäsenellä on kriisiosaamista](#)

[6. Henkinen huolto Tampereen hiippakunnassa](#)

[6.1 Pirkanmaan Hehu-ryhmä](#)

[6.2 Kanta-Hämeen Hehu-ryhmä](#)

[6.3 Tampereen hiippakunnan tuomiokapituli](#)

[7. Eettiset periaatteet henkisen huollon työntekijälle](#)

[Lähteet](#)

1. Kokonaisturvallisuuden toimintamalli

Suomalainen yhteiskunta on rakenteiltaan ja toimintaperiaatteiltaan turvallinen. Mikään järjestelmä ei kuitenkaan ole suojassa häiriöiltä ja siksi on viisasta varautua ja olla valmiudessa myös kriisin yllättäessä. Yhteiskunnan varautuminen toteutetaan kokonaisturvallisuuden periaatteella.

Kokonaisturvallisuus on suomalaisen varautumisen yhteistoimintamalli, jossa yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehditaan viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyönä. Normaaliolojen järjestelmät luovat perustan toiminnalle häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

2. Kirkko mukana

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa nostetaan esille hengellisen toiminnan edellytyksistä huolehtiminen. Evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen kirkon sekä muiden uskonnollisten yhdyskuntien edellytykset toimia väestön henkisen tasapainon ja hyvinvoinnin vahvistajina ja henkisen huollon ylläpitäjinä turvataan. Uskonnollisille yhdyskunnille turvataan kaikissa turvallisuustilanteissa mahdollisuudet:

- Ylläpitää hengellistä toimintaa.
- Osallistua ihmisten henkiseen huoltoon osana yhteiskunnan psykososiaalisen tuen kokonaisuutta.
- Osallistua kriisien uhrien auttamiseen.

Uskonnollisten yhteisöjen lisäksi henkisen tuen palveluista huolehtivat monet järjestöt, joilla on mielenterveyteen, kriisipalveluihin ja hyvinvointiin liittyviä toimintoja. Näihin kuuluu sekä ammatillisuuteen että vapaaehtoisuuteen perustuvia palveluja.

Evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnat, seurakuntayhtymät ja tuomiokapitulit laativat valmiussuunnitelmansa kiinteässä yhteydessä kuntien ja maakuntien kanssa. Erityistehtävänä seurakunnilla on huolehtia hautausmaiden ylläpidosta kaikissa turvallisuustilanteissa. Kirkkojärjestys ohjaa seurakunnan ja sen jäsenten avun antamista erityisesti niille, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta (Kirkkojärjestys 4 luku 3 §).

Varautumisella varmistetaan tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen ja mahdollisesti tarvittavat tavanomaisesta poikkeavat toimenpiteet sekä normaaliolojen häiriötilanteissa että poikkeusoloissa. Varautumiseen kuuluu valmiussuunnittelu, etukäteisvalmistelut, koulutus ja valmiusharjoitukset. Kirkon varautumista ohjaavat valmiuslaki, pelastuslaki ja kirkkolaki.

3. Kirkon henkinen huolto

Kirkon henkisen huollon tehtävänä on antaa onnettomuuden uhreille ja omaisille henkistä tukea kriiseissä ja suuronnettomuuksissa. Tuki on luonteeltaan palvelua, lähellä oloa ja ahdistuksen kohtaamista. Tukea annetaan tarvittaessa myös pelastustyöhön osallistuvalla henkilöstöllä ja kaikille, joita tapahtuma on kosketanut.

Henkisen huollon suunnitelma on osa valmiussuunnittelun kokonaisuutta seurakunnissa, seurakuntayhtymissä ja hiippakunnissa. Kirkon henkinen huolto toimii viranomaisten apuna osana suomalaisen yhteiskunnan psykososiaalisen tuen järjestelyjä.

Henkisen huollon valmiusryhmät (HeHu-ryhmät) muodostavat kirkon henkisen huollon ytimen. Ne ovat moniammatillisia valmiusryhmiä, joiden jäsenet ovat seurakunnan työntekijöitä. HeHu-ryhmät osallistuvat auttamistoimintaan pelastustoimintaa ja psykososiaalisen tuen palveluja ohjaavan viranomaisen pyynnöstä. Auttamispyyntö voi tulla myös seurakunnalta, joka on kohdannut paikallisen kriisitilanteen.

Onnettomuus- ja kriisitilanteissa hengelliset ja eksistentiaaliset kysymykset nousevat usein vahvasti esille. Kriisi huomioidaan kirkon säännöllisessä toiminnassa, ja ylimääräisiä tilaisuuksia järjestetään tarpeen mukaan. Tällaisia voivat olla esimerkiksi mahdollisuus tulla kirkkoon hiljentymään, hartaushetki kirkossa tai työpaikalla, tai hiljainen hetki oppilaitoksessa.

Läsnäolo, kohtaaminen, turvallisten tilojen tarjoaminen ja kristillisen toiminnan toteuttaminen ovat kasvokkaisia tukemisen muotoja. Niiden lisäksi kirkko tarjoaa keskusteluapua puhelimesta ja verkossa. Kirkon keskusteluapu päivystää normaalisti joka ilta Palvelevan puhelimen, chatin ja netin kautta. Kirkon kriisipuhelin voidaan käynnistää suurissa kriisitilanteissa nostamalla Palvelevan puhelimen päivystys ympärivuorokautiseksi. Kirkkohallitus koordinoi Kirkon kriisipuhelinta.

Kriisien ja suuronnettomuuksien lisäksi HeHu-ryhmät voivat sovitusti toimia poliisin tukena päivittäisonnettomuuksissa. HeHu-työntekijä voi olla poliisin mukana viemässä kuolinviestiä omaisille ja samalla toimia heidän tukenaan. Seurakuntien kutsusta HeHu-ryhmät voivat auttaa seurakuntia myös pienempiä ihmisryhmiä koskettavissa onnettomuuksissa ja paikallisissa kriisiosaamista vaativissa tilanteissa. Debriefing-vetäjäksi koulutettu HeHu-työntekijä voi toimia jälkipuintityössä.

4. Henkisen huollon organisointi

Henkisen huollon toimintamalli rakennetaan seurakuntien tai rovastikuntien yhteistyönä samalla toiminnallisella alueella. Seurakunnat muodostavat tarkoituksenmukaisia HeHu-alueita HeHu-ryhmien perustamisen pohjaksi.

Henkisen huollon paikallinen toimintamalli suunnitellaan yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen ja kriisiapua tarjoavien järjestöjen kanssa. Alueen toimijoiden kanssa käytyjen neuvottelujen pohjalta luodaan yhteistoimintamalli, joka kirjataan HeHu-alueen seurakuntien valmiussuunnitelmiin. Seurakunnat laativat henkisen huollon paikallisen toimintaohjeiston ja nimeävät toimintaan työntekijät.

Alueellista henkisen huollon toimintamallia rakennettaessa sovitaan toiminnan integroitumisesta osaksi viranomaisten pelastustoimintaa, kriisityötä ja psykososiaalisen tuen palveluja. Hälytysjärjestelmästä sovitaan hätäkeskuksen, poliisin, pelastuslaitoksen ja ensihoidon kanssa.

5. Roolit ja tehtävät

5.1 Seurakunnat varautuvat

Kirkkolaki velvoittaa seurakuntia valmiussuunnitteluun ja poikkeusolojen toiminnan etukäteisvalmisteluun. Seurakunnan tulee varautua henkisen huollon tarjoamiseen kriisitilanteissa. Toimintakyky kriisissä edellyttää, että kirkon palvelut toimivat normaalioloissa ja kriisitoimintaa harjoitellaan (Kirkkolaki 25 luku 15a §).

Seurakunnassa kirkkoherra vastaa valmiussuunnittelusta. Seurakunnat laativat henkisen huollon paikallisen toimintaohjeiston ja nimeävät toimintaan työntekijät.

Seurakuntien ja seurakuntayhtymien johto vastaa paikallisesta kriisiviestinnästä. Kirkon viestintä vastaa valtakunnallisesta kriisiviestinnästä ja tukee seurakuntia niiden viestinnässä.

5.2. HeHu-ryhmät ovat osa yhteistyöverkosta

Henkisen huollon ryhmät ovat itsenäisiä. HeHu-alueen seurakunnat nimeävät ryhmälle johtajan. Paikalliset ryhmät sitoutuvat yhdessä sovittuihin HeHu-periaatteisiin, joilla taataan toiminnan laatu koko maassa. HeHu-ryhmät ylläpitävät yhteistyöverkosta viranomaisten, kriisityön toimijoiden ja paikallisten seurakuntien kanssa.

Henkisen huollon toimintaan nimetyt henkilöt ovat tehtävään soveltuvia ja koulutettuja seurakuntien työntekijöitä. Osallistuminen HeHu-toimintaan on heille virkatehtävä. Työntekijät toimivat sovitun työnjaon mukaan HeHu-organisaatiossa. HeHu-ryhmäläisistä osa koulutetaan operatiivisen toiminnan johtajiksi, ja he muodostavat henkisen huollon ydinryhmän.

Hälytys voi tulla HeHu-ryhmälle viranomaiselta tai paikalliselta seurakunnalta tai hiippakunnalta. Kun HeHu-ryhmän toiminta käynnistetään pelastusviranomaisten pyynnöstä, HeHu-ryhmä on osa pelastustoiminnan kokonaisuutta ja toimii pelastusjohdon alaisuudessa. Kun tehtäväkutsu tulee paikalliselta seurakunnalta, HeHu-ryhmä toimii itsenäisenä paikallisseurakuntaa avustavana ryhmänä.

5.3. Hiippakunta koordinoi ja kouluttaa

Tuomiokapitulit johtavat ja valvovat seurakuntien varautumista (Kirkkolaki 25 luku 15a §).

Hiippakunnan henkisen huollon kokonaisuus suunnitellaan tuomiokapitulin johdolla. Hiippakunnan HeHu-yhteyshenkilö johtaa hiippakunnan HeHu-koordinaatioryhmää, johon kuuluvat henkisen huollon johtajat hiippakunnan alueella. Koordinaatioryhmän tehtävänä on edistää alueellisten ryhmien työtä, tukea koulutusta ja työnohjausta, sekä kehittää hiippakunnan henkisen huollon yhteistoimintaa. Kirkkohallitus koordinoi HeHu-toimintaa valtakunnallisella tasolla.

5.4. Henkisen huollon johtaja ja kenttäjohtaja johtavat toimintaa

Henkisen huollon johtaja (HH1) johtaa alueensa HeHu-toimintaa. Hän suunnittelee koulutukset, huolehtii työnohjauksesta ja jälkipuinnista, sekä vastaa tiedonkulusta HeHuryhmän ja yhteistyötahojen välillä. Henkisen huollon johtaja huolehtii loppuraporttien tekemisestä ja toiminnan kehittämisestä yhteistyötahojen kanssa. Henkisen huollon johtajalle tulee määritellä varahenkilö.

Kenttäjohtaja (HH2) johtaa HeHu-ryhmän toimintaa onnettomuuspaikan yhteyteen perustetussa väliaikaisessa kriisikeskuksessa. Hän työskentelee pelastusjohdon alaisuudessa. Kenttäjohtajana toimii päivystäjän määräämä ydinryhmän jäsen. Kenttäjohtaja vastaa käytännön yhteistyöstä ja työnjaosta muiden toimijoiden kanssa.

5.5. HeHu-ryhmän jäsenellä on kriisiosaamista

HeHu-ryhmän jäsen toimii valmiusryhmän hälytystehtävissä. Hän sitoutuu koulutuksiin ja hälytystehtävän vastaanottamiseen. Ryhmäläisten määrä mitoitetaan alueen tarpeisiin sopivaksi. HeHu-päivystäjä vastaanottaa hälytyksen ja käynnistää paikallisesti sovitun hälytysjärjestyksen. Kun HeHu-työntekijä ottaa viranomaiselta tulleen hälytyksen vastaan, hän siirtyy seurakuntaorganisaatiosta pelastusjohdon alaisuuteen, eikä ole käytettävissä peruseurakuntatyön tehtäviin.

Työntekijä huolehtii ammattitaitonsa kehittämisestä osallistumalla säännöllisesti järjestettyihin täydennyskoulutuksiin. Ammattitaidon ja jaksamisen ylläpitoon kuuluu myös osallistuminen työnohjaukseen. Hehu-ryhmä harjoittelee toimintaa kriisissä sekä omatoimisesti että pelastustoimen järjestämissä yhteistoimintaharjoituksissa. HeHu-toiminnassa hankittu kriisiosaaminen on työntekijän pääomana myös muissa työtehtävissä.

6. Henkinen huolto Tampereen hiippakunnassa

6.1 Pirkanmaan HeHu-toiminta

Yhteyshenkilöt:

- Valmiuspäällikkö Seppo Janhonen, 040 804 8546, seppo.janhonen@evl.fi
- Varavalmiuspäällikkö Ismo Kunnas, 050 379 1866, ismo.kunnas@evl.fi

6.2 Kanta-Hämeen HeHu-toiminta

Yhteyshenkilö:

- johtava sairaalasielunhoitaja Jukka Lehto, 040 804 9328, jukka.lehto@evl.fi

6.3 Tampereen hiippakunnan tuomiokapituli

Tehtävänä Henkisen huollon kokonaisuuden suunnittelu yhdessä seurakuntien ja rovastikuntien kanssa sekä henkisen huollon yhteistoiminnan edistäminen mm. koordinaation ja koulutusten avulla.

Yhteyshenkilöt:

- asiantuntija Airi Raitaranta, 0400 910 773, airi.raitaranta@evl.fi
- hiippakuntadekaani Terhi Törmä, 0400 910 772, terhi.torma@evl.fi

7. Eettiset periaatteet henkisen huollon työntekijälle

- Kirkon henkisen huollon tehtävänä on henkisen tuen antaminen tilanteesta osallisille kriiseissä ja suuronnettomuuksissa.
- Henkisen huollon valmiusryhmä muodostuu kriisityöhön koulutetuista kirkon työntekijöistä, joille HeHu-toimintaan osallistuminen on virkatehtävä.
- Hehu-työntekijä sitoutuu toimimaan sovitun työnjaon mukaan HeHu-organisaatiossa. HeHu-ryhmä toimii tilanteen vaatimalla tavalla pelastustoimintaa johtavan viranomaisen alaisuudessa yhteistyössä toisten toimijoiden kanssa.

- HeHu-työntekijä kohtaa ihmiset arvostaen, kiinnostuneesti ja kiireettömästi rinnalle asettuen. Toiminnassa huomioidaan kaikki tilanteessa mukana olevat ja kunnioitetaan heidän vakaumustaan.
- HeHu-työntekijää sitoo normaali virkaan liittyvä vaitiolovelvollisuus. Hän huolehtii omalta osaltaan onnettomuuden uhrien ja heidän omaistensa yksityisyydensuojasta.
- Tiedottamisen hoitavat siihen erikseen nimetyt henkilöt. HeHu-työntekijä ei anna lausuntoja tiedotusvälineille eikä jaa julkisesti kuva- tai muuta materiaalia onnettomuuspaikalta.
- Työnantaja huolehtii HeHu-työntekijän ammattitaidosta. Työntekijä osallistuu säännöllisesti järjestettyihin koulutuksiin ja harjoituksiin, sekä työnohjaukseen tarpeen mukaan.

Lähteet

Lainsäädäntöä (linkkejä)

[Kirkkojärjestys 1055/1993 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®](#)

[Kirkkolaki 1054/1993 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®](#)

[Pelastuslaki 379/2011 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®](#)

[Valmiuslaki 1552/2011 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®](#)

Toimintaohjeita (pdf):

[hehu-toimintaohje-seurakunnille.pdf \(sakasti.fi\)](#)

[hehu-tyontekijaohje.pdf \(sakasti.fi\)](#)

[henkisen-huollon-periaatteet-2011.pdf \(sakasti.fi\)](#)